

Bjørnefaderen

Af Helle Friis Proschowsky

En stor, brun bjørn kommer luntende gennem skoven. De store poter rammer lydløst den bløde skovbund. Det er tidligt efterår, og hun er på udkig efter et sted at ligge i vinterhi. Lige nu er skoven fuld af modne bær og nødder, og bjørnen standser op med mellemrum for at spise. (Morgenduggen hænger stadig i de fine edderkoppespind langs med stien, men dem ænses hun ikke). Hun er alene nu, men hele sommeren, har hun haft to legesyge unger bag sig – men de klarer sig selv nu. En skikkelse springer ned fra et træ og lander blødt foran hende. Hun genkender ham med det samme – det er Sakewa, medicinmanden fra den stamme, der bor på den anden side af floden. Han har hvide mønstre malet i ansigtet og på kroppen, et blåt klæde om lænden og en smukt udskåret stav i den ene hånd. Han sætter sig ned foran hende og lægger staven på jorden. Hun lader sig også dumpe ned på bagdelen, og længe sidder de bare sådan og ser på hinanden.

”Jeg kan mærke, at du leder efter noget”, siger Sakewa. ”Ja”, svarer bjørnen, ”jeg leder efter et sted, hvor jeg kan ligge trygt og sove hele vinteren. Min gamle grotte blev ramt af et stenskred og styrtede sammen, så jeg må finde en ny. Men hvad bringer dig på disse kanter? - så dybt inde i skoven har jeg ikke set dig før”.

”Sommeren har været hård ved vores stamme”, sagde Sakewa, ”mange har været syge, og nogle har forladt os og er gået over på den anden side. Jeg er kommet herind for at opsøge ånderne og bede om hjælp. Jeg skal samle styrke og kraft nok til at få stammen godt igennem vinteren”. Bjørnen grundede lidt over hans ord og sagde så: ”Hør, jeg har et forslag. Jeg ved, at der ligger en grotte i udkanten af jeres boplads. Hvis jeg kan få lov til at sove der, og hvis du lover, at du vil beskytte indgangen, så ingen kommer ind til mig mens jeg sover, så vil jeg låne dig min styrke. Jeg har ikke brug for den om vinteren, hvis jeg ved, at jeg ikke skal forsvare mig. Sakewas ansigt lyste op i et smil. Der er dog én betingelse, sagde bjørnen: Ved Vintersolhverv skal jeg føde, og det kommer til at kræve alle mine kræfter. Derfor skal du komme ind i grotten og sidde ved mig, mens jeg føder. I den tid, det tager, kan du ikke råde over min styrke”. Det synes medicinmanden lød rimeligt, og han så frem til at blive lige så stærk som en bjørn. De aftalte, at bjørnen skulle opsøge bopladsen, når tiden for hendes vinterdvale var inde, og så gik de hver til sit.

Bjørnen brugte den næste måned på at æde sig tyk og mæt, og så begav hun sig afsted mod bopladsen. Sakewa mødte hende i udkanten af lejren og fulgte hende hen til grotten. Der havde bopladsens kvinder forberedt et blødt leje af blade og tørret græs til hunbjørnen. Duften af sommer hang endnu i græsset, og rundt om på gulvet var der strøet blomsterblade. Bjørnen havde aldrig før set så smukt et vinterhi. Hun takkede mange gange og overgav sin styrke til Sakewa, før hun rullede sig sammen og faldt i en dyb søvn. Da Sakewa forlod grotten, dækkede han indgangen med et tykt rensdyrskind, der skulle skærme for vinden og kulden.

Vinteren kom, og den blev endnu koldere, end den plejede at være. Sakewa brugte sin ekstra styrke til at give en hånd med, hvor han kunne. Han hjalp med at tætnes hytterne, og han fulgtes med jægerne og hjalp til, når der skulle trækkes fisk op af floden, eller når en nedlagt hjort skulle slæbes hjem. Men selv om han gjorde alt, hvad han kunne, var det hårde tider for stammen. En dag kom høvdingens søn, Ranuki, til medicinmandens telt. ”Vores folk sulter”, sagde han, ”og lige derovre i grotten ligger der en stor, fed bjørn og sover. Hvis jeg går over og dræber bjørnen, så har vi mad nok til mange dage. Sakewa blev forfærdet ”NEJ” råbte han – ”det må du ikke. Jeg har givet bjørnen mit løfte om beskyttelse til gengæld for hendes styrke”. Høvdingens søn gjorde et irriteret kast med hovedet og satte kurs mod grotten, men Sakewa var hurtigere og stillede sig i vejen for ham med hævet spyd. Og fordi han havde bjørnens styrke, turde Ranuki ikke at tage kampen op med ham, men han gik derfra med vrede i sit hjerte.

Nogle uger senere kom høvdingens søn igen på besøg. "Min kone skal snart føde vores første barn, og jeg har ikke noget at svøbe barnet i, når det kommer. Min kone er stadig svag, fordi hun var syg i sommer. Jeg frygter for hendes og barnets liv, så jeg vil dræbe bjørnen og tage både dens kød og dens skind". Igen råbte Sakewa "NEJ" og gjorde sig klar til at forsvare bjørnens liv. "Ranuki" sagde han, "dit udsyn er kort – tro mig – det, der virker som en oplagt mulighed for dig lige nu, vil have uoverskuelige konsekvenser. Det vil forstyrre noget, der skal ske". Endnu engang gik høvdingens søn bort i vrede. Han havde et iltert temperament, og når ikke han var på jagt, tog han ofte ud for at slås, og de lå i evig krig med nabostammerne.

Tiden for vintersolhverv nærmede sig, og som aftalt, satte medicinmanden sig ud i grotten ved siden af bjørnen. Han havde sin tromme med og spillede for hende. Det blev en lang fødsel og flere gange gik Sakewa ud for at hente sne, som han smeltede, så bjørnen kunne slukke sin tørst. Han gav hende også nødder og tørrede bær fra sit eget vinterforråd. Det år kom der kun én unge, og Sakewa forlod først grotten, da ungen hvilede trygt og diede hos sin mor, som atter var faldet i søvn. Nu skete det på samme tid, at Ranukis kone skulle føde sit barn. Medicinmanden sad også hos hende, men fødslen var hård. Kvinden var svag og barnet – en dreng – var meget stort. Netop som barnet blev født, døde moderen. Ranuki blev fortvivlet og rasede mod Sakewa. "Hvis du ikke havde brugt så meget tid hos bjørnen", råbte han, "kunne du måske have reddet min kone. Hvad skal jeg gøre – min søn dør, hvis han ikke får mælk og varme, og det er der ingen her, der kan give ham". Medicinmanden svarede roligt – "jeg forstår din sorg Ranuki, men alt er, som det skal være, og jeg ved, hvor din søn kan finde både varme og mælk. Hver dag skal du bringe ham op til grotten og lægge ham til hos bjørnen. Du skal sidde ved dem og våge, så der ikke sker nogen af dem noget ondt".

Ranuki var vred, men han havde ikke noget valg. Så i stedet for at bruge sin tid på at gå på jagt eller strides med nabostammerne om territoriet, sad han nu hver dag i grotten og så på sin søn, der diede ved siden af bjørneungen. I starten var han rastløs og irriteret, men da han ikke havde andet at lave, begyndte han at iagttage barnet. Han registrerede de små bevægelser af hænderne, der åbnede og lukkede sig, og de fine trækninger ved barnets mund, når han diede. Han så også, at bjørneungen lavede næsten de samme bevægelser. Han blev pludselig opfyldt af en uimodståelig trang til at fastholde det, han så. Han løb hurtigt ned til bålpladsen og hentede et stykke kul. Tilbage i grotten begyndte han at tegne og i løbet af nogle måneder var alle væggene smukt dekoreret. Aldrig havde han forestillet sig, at han ejede disse evner og det fyldte ham med stolthed. Tiden gik, vinteren slap sit hårde greb og gav plads til foråret. Drengen var vokset sig stor og stærk på bjørnens fede mælk og dagen kom, hvor hunbjørnen vågnede op af sin vinterdvale. Hun tog ikke megen notits af den lille dreng men strakte sig og gik ud af hulen med bjørneungen og drengen kravlende bag sig side om side – begge med lidt usikre bevægelser og øjne, der missede mod det skarpe sollys. Til sidst kom også Ranuki ud og Sakewa tog imod dem alle med stor glæde. Han takkede bjørnen og gav hende de stærke kræfter tilbage, som han havde nydt godt af hele vinteren. Hun nikkede og luntede ind i skoven med ungen bag sig.

Sommeren kom - drengen blev større og større. Ranuki elskede ham af hele sit hjerte og havde ham med overalt. Efter nogle år døde den gamle høvding, og Ranuki overtog ledelsen af stammen efter sin far. Han fik tilnavnet "Bjørnefaderen", og han blev den bedste høvding i stammens historie. Han blev begyndelsen på en helt ny tid, hvor der blev sluttet fred med nabostammerne, og hvor alle levede i overflod. Derfor bliver historien om Sakewa, Ranuki og bjørnen stadig fortalt hvert eneste år, når vinteren er allermørkest og der er brug for at vide, at lyset vender tilbage.